

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീ രംഗനാഥദിവ്യമണിപാദുകാഭ്യാം നമഃ

ശ്രീകവിതാർകികസിംഹസ്യ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രസ്യ
ശ്രീമദ്വേങ്കടനാഥസ്യ വേദാന്താചാര്യസ്യ കൃതിഷു
ശ്രീരംഗനാഥപാദുകാസഹസ്രേ

॥ സഞ്ചാരപദ്ധതിഃ ഏകാദശീ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീ രംഗനാഥദിവ്യമണിപാദുകാഭ്യാം നമഃ

|| സഞ്ചാരപദ്ധതിഃ ഏകാദശീ ||

ശ്രീമാൻ വേങ്കടനാഥായഃ കവിതാർകികകേസരീ |

വേദാന്താചാര്യവർയോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ||

അഗ്രതസ്തേ ഗമിഷ്യാമി

മൃദ്നന്തീ കുശകണ്ടകാൻ |

ഇതി സീതാപി യദ്യുത്തിം

ഇയേഷ പ്രണമാമി താം || 11.1 ||

ശരദഃ ശതമംബ ! പാദുകേ ! സ്യാം

സമയാഹുതപിതാമഹസ്തുതാനി |

മണിമണ്ടപികാസു രംഗദർതുഃ

ത്വദധീനാനി ഗതാഗതാനി പശ്യൻ || 11.2 ||

ത്വദധീനപരിക്രമോ മുകുന്ദഃ

തദധീനസ്തുവ പാദുകേ ! വിഹാരഃ |

ഇതരേതരപാരതന്തർയമിത്ഥം

യുവയോഃ സിദ്ധമനന്യതന്ത്രദുല്ലോഃ || 11.3 ||

രജസാ തമസാ ച ദുഷ്ടസത്തേ

ഗഹനേ ചേതസി മാമകേ മുകുന്ദഃ |

ഉചിതം മൃഗയാവിഹാരമിച്ഛൻ

ഭവതീമാദ്യുത പാദുകേ ! പദാഭ്യാം || 11.4 ||

ക്ഷമയാ ജഗതാമപി ത്രയാണാം
 അവനേ ദേവി ! പദാവനി ! ത്യയൈവ |
 അഭിഗമ്യതമോപി സംശ്രിതാനാം
 അഭിഗന്താ ഭവതി സ്വയം മുകുന്ദഃ || 11.5 ||

ശിരസാ ഭവതീം ദധാതി കശ്ചിത്
 വിധൃതഃ കോപി പദസ്സൃശാ ഭവത്യാ |
 ഉദയോർമധുവൈരിപാദരക്ഷേ !
 ത്വദധീനാം ഗതിമാമനന്തി സന്തഃ || 11.6 ||

സ്സൃശതഃ ശിരസാ പദേന ച ത്യാം
 ഗതിമുദ്ദിശ്യ മുകുന്ദപാദുകേ ! ദ്വൗ |
 അവരോഹതി പശ്ചിമഃ പദാത്ത്യാത്
 അധിരോഹത്യനഘസ്തദേവ പൂർവഃ || 11.7 ||

സമയേഷ്യപദിശ്യ ജൈത്രയാത്രാം
 വിവിധാന്തഃ പുരവാഗുരാവൃതീതഃ |
 നിയതം മണിപാദുകേ ! ഭവത്യാ
 രമതേ വർത്തനി രംഗസാർവഭൗമഃ || 11.8 ||

നിജസംഹനനപ്രസക്തലാസ്യം
 ചരതി ത്യാമധിരുഹ്യ രംഗനാഥഃ |
 പദരക്ഷിണി ! പാവനത്യാമാന്താം
 രസികാത്യാദമതഃ പരം ന വിദ്മഃ || 11.9 ||

പദയോരനയോഃ പരസ്യ പുംസഃ
 ത്വദനുഗ്രാഹ്യവിഹാരപദ്ധതേർവാ |
 ശിരസോ മണിപാദുകേ ! ശ്രുതീനാം
 മനസോ വാ മമ ഭൂഷണം ത്വമേകാ || 11.10 ||

കൃപയാ മധുവൈരിപാദരക്ഷേ !
 കഠിനേ ചേതസി മാമകേ വിഹർതും |
 മകുടേഷു ദിവൗകസാം വിധത്തേ
 ഭവതീ രത്നവിസംസ്ഥലേഷു യോഗ്യാം || 11.11 ||

ചരണദ്വയമർഭകസ്യ ശൗരഃ
 ശരദംഭോരുഹചാതുരീധുരീണം |
 ശക്ടാസുരതാഡന്വേപി ഗുപ്തം
 തവ ശക്ത്യാ കില പാദുകേ ! തദാസീത് || 11.12 ||

ഉത്തസ്ഥുഷോ രംഗശയസ്യ ശേഷാത്
 ആസ്ഥാനസിംഹാസനമാരുരുകേഷാഃ |
 മധ്യേനിശാന്തം മണിപാദുകേ ! ത്യാം
 ലീലാപദന്യാസസഖീം പ്രപദ്യേ || 11.13 ||

പ്രാപ്താധികാരഃ പതയഃ പ്രജാനാം
 ഉത്തംസിതാമുത്തമപാദുകേ ! ത്യാം |
 രംഗേശിതഃ സ്വൈരവിഹാരകാലേ
 സംയോജയന്ത്യംഘ്രിസരോജയുമേ || 11.14 ||

ത്വയാ്നുബദ്ധാം മണിപാദരക്ഷേ
 ലീലാഗതിം രംഗശയസ്യ പുംസഃ |
 നിശാമയന്തോ ന പുനർഭജന്തേ
 സംസാരകാന്താരഗതാഗതാനി || 11.15 ||

വ്യൂഹാനുപൂർവീരുചിരാൻ വിഹാരാൻ
 പദക്രമേണ പ്രതിപദ്യമാനാ |
 ബിഭർഷി നിത്യം മണിപാദുകേ ! ത്യാം
 മുരദ്വിഷോ മുർതിരിവ ത്രിലോകീം || 11.16 ||

പദേഷു മന്ദേഷു മഹത്വപി ത്വം
 നീരന്ധ്രസംശ്ലേഷവതീ മുരാദഃ |
 പ്രത്യായനാർഥം കില പാദുകേ ! നഃ
 സ്വാഭാവികം ദർശയസി പ്രഭാവം || 11.17 ||

കൃപാവിശേഷാത്ക്ഷമയാ സമേതാം
 പ്രവർത്തമാനാം ജഗതോ വിഭൃത്യൈ |
 അവൈമി നിത്യം മണിപാദുകേ ! ത്വാം
 ആകസ്മികീം രംഗപതേഃ പ്രസത്തിം || 11.18 ||

ഉപാഗതാനാമുപതാപശാന്ത്യൈ
 സുഖാവഗാഹാം ഗതിമുദ്വഹന്തീം |
 പശ്യാമി ശൗരഃ പദവാഹിനീം ത്വാം
 നില്ലേഷു തുംഗേഷു ച നിർവിശേഷാം || 11.19 ||

സഹ പ്രയാതാ സതതം പ്രയാണേ
 പ്രാപ്താസനേ സംശ്രിതപാദപീഠാ |
 അലംഘനീയാ സഹജ്ജന ഭൂല്ലാ
 ഛായേവ ശൗരേർമണിപാദുകേ ! ത്വം || 11.20 ||

പദസ്സൃശാ രംഗപതിർഭവത്യാ
 വിചക്രമേ വിശ്വമിദം ക്ഷണേന |
 തദസ്യ മന്ദയേ മണിപാദരക്ഷേ !
 ത്യയൈവ വിഖ്യാതമുരുകമത്വം || 11.21 ||

സഞ്ചാരയന്തീ പദമൻവതിഷുഃ
 സഹായകൃത്യം മണിപാദരക്ഷേ ! |
 മാതസ്ത്വമേകാ മനുവംശഗോപ്തഃ
 ഗോപായതോ ഗൗതമധർമദാരാൻ || 11.22 ||

ത്വത്തസ്ത്രിവിഷ്ടപചരാനസപതയിഷ്യൻ
 ആരുഹ്യ താർക്ഷ്യമവരുഹ്യ ച തത്ക്ഷണേന |
 ശുദ്ധാന്തഭൂമിഷു പുനർമണിപാദരക്ഷേ !
 വിശ്രാദ്യതി ത്വയി വിഹാരവശേന ശൗരിഃ || 11.23 ||

വിക്രമ്യ ഭൂമിമഖിലാം ബലിനാ പ്രദിഷ്യാം
 ദേവേ പദാവനി ! ദിവം പരിമാതുകാമേ |
 ആസീദതോ ദിനകരസ്യ കരോപതാപാത്
 സംരക്ഷിതും പദസരോജമുപർയഭൂസ്ത്വം || 11.24 ||

ത്വത്സംഗമാനനു സകൃദ്വിധിസമ്പ്രയുക്താ
 ശുദ്ധിം പരാമധിജഗാമ ശിവത്വഹേതും |
 രംഗാധിരാജപദരക്ഷിണി ! കീദ്യശീ സാ
 ഗംഗാ ബഭൂവ ഭവദീയഗതാഗതേന || 11.25 ||

വൃദ്ധിം ഗവാം ജനയിതും ഭജതാ വിഹാരാൻ
 കൃഷ്ണേന രംഗരസികേന കൃതാശ്രയായാഃ |
 സഞ്ചാരതസ്തവ തദാ മണിപാദരക്ഷേ !
 ബൃന്ദാവനം സപദി നന്ദനതുൽയമാസീത് || 11.26 ||

മാതസ്തുയീമയതയാ ചരണപ്രമാണേ
 ദ്യേ വിക്രമേഷു വിവിധേഷു സഹായഭൂതേ |
 നാഥസ്യ സാധുപരിരക്ഷണകർമണി ത്വം
 ദുഷ്ട്യദ്വിനാശനദശാസു വിഹംഗരാജഃ || 11.27 ||

പാദാവനി ! ക്വചന വിക്രമണേ ഭൂജാനാം
 പഞ്ചായുധീ കരരുഹൈർഭജതേ വികൽപം |
 നിത്യം ത്വമേവ നിയതാ പദയോർമുരാരേഃ
 തേനാസി നൂനമവികൽപസമാധിയോഗ്യാ || 11.28 ||

അക്ഷേത്രവിദ്ഭിരധിഗന്തുമശക്യവൃത്തിഃ
 മാതസ്ത്വയാ നിരവധിർനിധിരപ്രമേയഃ |
 രഥ്യാന്തരേഷു ചരണാവനി ! രംഗസംഗീ
 വാത്സൽയനിഘ്നമനസാ ജനസാത്കൃത്യോസൗ || 11.29 ||

സമ്പദ്യതേ സമുചിതം ക്രമമാശ്രയന്ത്യാ
 സദ്യർത്ഥനാ ഭഗവതോപി ഗതിർഭവത്യാ |
 ഈഷ്ടേ പദാവനി ! പുനഃ ക ഇവേതരേഷാം
 വ്യാവർതനസ്യ വിഷമാദപഥപ്രചാരാത് || 11.30 ||

രംഗേശ്വരേണ സഹ ലാസ്യവിശേഷഭാജോ
 ലീലോചിതേഷു തവ രത്നശിലാതലേഷു |
 മധ്യേ സ്ഥിതാനി കതിചിൻമണിപാദരക്ഷേ !
 സദ്യാൻ വിശേഷമനുയോക്തുമിതി പ്രതീമഃ || 11.31 ||

നിത്യം പദാവനി ! നിവേശ്യ പദം ഭവത്യാം
 നിഷ്പന്നകൽപപരിമേയപരിച്ഛദാനി |
 ശൃംഗാരശീതളതരാണി ഭവന്തി കാലേ
 രംഗേശ്വരസ്യ ലലിതാനി ഗതാഗതാനി || 11.32 ||

ഭോഗാർചനാനി കൃതിഭിഃ പരികൽപിതാനി
 പ്രീത്യൈവ രംഗനൃപതിഃ പ്രതിപദ്യമാനഃ |
 പശ്യന്തു നിത്യമിതരേഷു പരിച്ഛദേഷു
 പ്രത്യാസനം ഭജതി കാഞ്ചനപാദുകേ ! ത്യാം || 11.33 ||

അന്തസ്സ്യതീയനയനൈഃ സ്വയമുത്തമാംഗൈഃ
 ആവിർഭവിഷ്യദതിരിക്തമുഖാംബുജൈർവാ |
 ന്ധ്യസ്യന്തി രംഗരസികസ്യ വിഹാരകാലേ
 വാരക്രമേണ കൃതിനോ മണിപാദുകേ ! ത്യാം || 11.34 ||

രംഗേശ്വരേ സമധിരൂഢവിഹംഗരാജേ
 മാതംഗരാജവിധൃതാം മണിപാദുകേ ! ത്യാം |
 അൻവാസതേ വിധൃതചാരൂസിതാതപത്രാഃ
 സ്വർഗൗകസഃ സുഭഗചാമരലോലഹസ്താഃ || 11.35 ||

വിഷ്ണോഃ പദം ഗതിവശാദപരിത്യജന്തീം
 ലോകേഷു നിത്യവിഷമേഷു സമപ്രചാരാം |
 അൻവേതുമർഹതി ധൃതാമഖിലൈഃ സുരേന്ദ്രൈഃ
 ഗംഗാ കഥം നു ഗരുഡധ്വജപാദുകേ ! ത്യാം || 11.36 ||

ദീക്ഷാമപേക്ഷ്യ ദനുജേന്ദ്രഗൃഹം പ്രയാതും
 ഗുപ്തൈ ഗവാം വിഹരതോ വഹതശ്ച ദൂത്യം |
 തത്താദൃശാനി ചരണാവനി ! രംഗഭർതും
 ത്വത്സംഗമേന സുഭഗാനി വിചേഷിതാനി || 11.37 ||

നിർവൃജ്യമാനനവതാളലയപ്രമിക്താ
 നിർയന്ത്രണേന നിജസഞ്ചരണക്രമേണ |
 മൃദ്നാസി രംഗന്യപതേർമണിപാദുകേ ! ത്യാം
 ദൂഃഖാത്മകാൻ പ്രണമതാം ദുരിതപ്രരോഹാൻ || 11.38 ||

നിത്യം യ ഏവ ജഗതോ മണിപാദരക്ഷേ !
 സത്താസ്ഥിതിപ്രയതനേഷു പരം നിദാനം |
 സോഽപി സ്വതന്ത്രചരിതസ്സ്യദധീനവൃത്തിഃ
 കാ വാ കഥാ തദിതരേഷു മിതമ്പചേഷു || 11.39 ||

നിർവിഷ്ടനാഗശയനേന പരേണ പുംസാ
 ന്ധ്യസ്തേ പദേ ത്വയി പദാവനി ! ലോകഹേതോഃ |
 സ്വർഗൗകസാം ത്വദനുധാവനതത്പരാണാം
 സദ്യഃ പദാനി വിപദാമപദം ഭവന്തി || 11.40 ||

ശരദുപഗമകാലേ സന്ത്യജൻ യോഗനിദ്രാം
 ശരണമുപഗതാനാം ത്രാണഹേതോഃ പ്രയാസ്യൻ |
 ജലധിദുഹിതുരങ്കാൻമന്ദദായ ദേവി !
 ത്യയി ഖലു നിദധാതി സ്വം പദം രംഗനാഥഃ || 11.41 ||

സ്തുശസി പദസരോജം പാദുകേ ! നിർവിഘാതം
 പ്രവിശസി ച സമസ്താം ദേവി ! ശുദ്ധാന്തകക്ഷ്യാം |
 അപരമപി മുരാരേഃ പൂർവമാദീരകന്യാ -
 സ്വദിസരണവിധീനാമഗ്രിമാ സാക്ഷിണീ ത്വം || 11.42 ||

പ്രതിഭവനമനന്യേ പാദുകേ ! ത്വത്പ്രഭാവാത്
 വിവിധവപുഷി ദേവേ വിഭ്രമദ്യുതകാലേ |
 അഭിലഷിതസപത്നീഗേഹയാത്രാവിഘാതം
 ഗൃഹയതി രഹസി ത്വാം ഷോഡശസ്ത്രീസഹസ്രം || 11.43 ||

തടഭുവി യമുനായാശ്ചരണവൃത്തൗ മുകുന്ദേ
 മുഹൂരധിഗമഹേതോർമുഹ്യതാം യൗവതാനാം |
 ശമയിതുമലമാസിച്ഛംഖചക്രാദിചിഹ്നാ
 പ്രതിപദവിചികിത്സാം പാദുകേ ! പദ്ധതിന്യേ || 11.44 ||

അധിഗതബഹുശാഖാൻ മഞ്ജുവാചഃ ശുകാദീൻ
 സരസിജനിലയായാഃ പ്രീതയേ സംഗ്രഹീതും |
 പ്രകടിതഗുണജാലം പാദുകേ ! രംഗബന്ധോഃ
 ഉപനിഷദടവീഷു ക്രീഡിതം ത്വത്സനാഥം || 11.45 ||

മുനിപരിഷദി ഗീതം ഗൗതമീരക്ഷണം തേ
 മുഹൂരനുകലയന്തോ മഞ്ജുവാചഃ ശകുന്താഃ |
 ഉഷസി നിജകുലായാദുത്ഥിതാ ദണ്ഡകേഷു
 സ്വയമപി പദരക്ഷേ ! സ്വൈരമാമ്രേഡയന്തി || 11.46 ||

യമനിയമവിശുദ്ധൈർയം ന പശ്യന്തി ചിത്തൈഃ
 ശ്രുതിഷു ചുളകമാത്രം ദൃശ്യതേ യസ്യ ഭൂമാ |
 സുലഭനിഖിലഭാവം മാംസദൃഷ്ടേർജനസ്യ
 സ്വയമുപഹരസി ത്വം പാദുകേ ! തം പുമാംസം || 11.47 ||

നിധിമിവ നിരപായം ത്യാമനാദൃത്യ മോഹാത്
 അഹമിവ മമ ദോഷം ഭാവയൻ ക്ഷുദ്രമർമം |
 മയി സതി കരുണായാഃ പൂർണ്ണപാത്രേ ത്വയാ കിം
 പരമുപഗമനീയഃ പാദുകേ ! രംഗനാഥഃ || 11.48 ||

കമപി കനകസിന്ധോഃ സൈകതേ സഞ്ചരന്തം
 കലശജലധികന്യാമേദിനീദത്തഹസ്തം |
 അനിശമനുഭവേയം പാദുകേ ! ത്വയ്യധീനം
 സുചരിതപരിപാകം സുരിഭിഃ സേവനീയം || 11.49 ||

പരിസരമുപയാതാ പാദുകേ ! പശ്യ മാതഃ
 കരണവിലയവേദാത്കാന്ദിശീകേ വിവേകേ |
 പുരുഷമുപനയന്തീ പുണ്യരീകാക്ഷമഗ്രേ
 പുനരുദരനിവാസക്ലേശവിച്ഛേദനം നഃ || 11.50 ||

സാ മേ ഭൂയാത്സപദി ഭവതീ പാദുകേ ! താപശാന്തൈ
 യാമാരുഢോ ദിവമിവ ശുഭൈഃ സേവ്യമാനോ മരുദ്ഭിഃ |
 സൗദാമന്യാ സഹ കമലയാ സഹ്യജ്വാവൃദ്ധിഹേതുഃ
 കാലേ കാലേ ചരതി കരുണാവർഷുകഃ കൃഷ്ണമേഘഃ || 11.51 ||

സത്യാൽലോകാത്സകലമഹിതാത്സ്ഥാനതോ വാ രഘുണാം
 ശങ്കേ മാതഃ ! സമധികഗുണം സൈകതം സഹ്യജായാഃ |
 പൂർവമ്പൂർവം ചിരപരിചിതം പാദുകേ ! യത്ത്യജന്ത്യാ
 നീതോ നാഥസ്തദിദമിതരന്നീയതേ ന ത്വയാസൗ || 11.52 ||

അഗ്രേ ദേവി ! ത്വയി സുമനസാമഗ്രിമൈരന്തരംഗൈഃ
 വിന്ധസ്തായാം വിനയഗരിമാവർജ്ജിതാദുത്തമാംഗാത് |
 ദത്തേ പാദം ദരമുകുളിതം ത്വത്പ്രഭാവതിശങ്കീ
 ദേവഃ ശ്രീമാൻ ദനുജമനോ ജൈത്രയാത്രാസ്വനന്ധഃ || 11.53 ||

പൗരോദന്താൻ പരികലയിതും പാദുകേ ! സഞ്ചരിഷ്ണോഃ
 വ്യക്താവ്യക്താ വശികവിശിഖാവർതിനീ രംഗഭർതുഃ |
 വേലാതീതശ്രുതിപരിമളൈർവ്യക്തിമദ്ഭൃതി കാൽയേ
 വിന്ധാസൈസ്തേ വിബുധപരിഷൻമൗളിവിന്ധാസ -
 ദൃശ്യൈഃ || 11.54 ||

ആസംസ്കാരദ്വിജപരിഷദാ നിത്യമഭ്യസ്യാമാനാ
 ശ്രേയോഹേതുഃ ശിരസി ജഗതഃ സ്ഥായിനീ സ്വേന ഭൂല്ലാ |
 രംഗാധീശേ സ്വയമുദയിനി ക്ഷേപ്തമന്ധം തമിസ്രം
 ഗായത്രിവ ത്രിചതുരപദാ ഗൺയസേ പാദുകേ ! ത്വം || 11.55 ||

ദവതീം പരസ്യ പുരുഷസ്യ രംഗിണോ
 മഹിമാനമേവ മണിപാദു ! മൻമഹേ |
 കമമന്ധമാ സ്വമഹിമപ്രതിഷ്ഠിതഃ
 പ്രതിതിഷ്ഠിതി ത്വയി പദാത്പദം പ്രഭുഃ || 11.56 ||

തിമിരഷ്ടമീ യദവതാരവൈഭവാത്
 പ്രഥമാ തിമിസ്രിജഗതാമജായത |
 മണിപാദുകേ ! തമുപനീയ വീഥികാ -
 സ്വതിമീകരോഷി തദനന്ധചക്ഷുഷാം || 11.57 ||

അപാരപ്രഖ്യാതേരശരണശരൺയത്യയശസാ
 നനു ത്വം രംഗേന്ദോശ്ചരണകമലസ്യാപി ശരണം |

യയാ ലഭ്യഃ പംഗുപ്രഭൃതിഭിരസൗ രംഗനഗര -
പ്രതോളീപർയന്തേ നിധിരനഘവാചാം നിരവധിഃ || 11.58 ||

തത്തദ്യാസഗൃഹാംഗണപ്രണയിനഃ ശ്രീരംഗശൃംഗാരിണോ
വാൽലഭ്യാദവിഭക്തമന്മരഗതിസ്ത്വം മേ ഗതിഃ പാദുകേ ! |
ലീലാപങ്കജഹൽലകോത്പലഗളൻമാധ്വീകസേകോത്ഥിതാ
യത്രാമോദവികൽപനാ വിവൃണുതേ ശുദ്ധാന്തവാദ -
ക്രമം || 11.59 ||

സംഭവതു പാദരക്ഷേ ! സത്യസുപർണാദിരൗപവാഹ്യഗണഃ |
യാത്രാസു രംഗഭർതുഃ പ്രഥമപരിസ്തന്ദകാരണം ഭവതീ || 11.60 ||

|| ഇതി ശ്രീകവിതാർകികസിംഹസ്യ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രസ്യ
ശ്രീമദ്വേദേനാമസ്യ വേദാന്താചാര്യസ്യ കൃതിഷു
ശ്രീരംഗനാഥപാദുകാസഹസ്രേ സഞ്ചാരപദ്ധതിഃ ഏകാദശീ ||
കവിതാർകികസിംഹായ കൽയാണഗുണശാലിനേ |
ശ്രീമതേ വേദേശായ വേദാന്തഗുരവേ നമഃ ||